

Kuvataiteen maisterin opinnäytteen kirjallinen osa
Taideyliopiston Kuvataideakatemia
01.10.2019

Hemmo Siponen



VIIVAT VIERAINA
2019

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Tiivistelmä kuvataiteen maisterin opinnäytteestäni. Hemmo Siponen 2019, Kuvataideakatemia.

Opinnäytteeni taiteellinen osa koostuu yksityisnäyttelystä Väliviiva - Hyphen, (12. - 28. lokakuuta 2018, Exhibition Laboratory Project Room, Helsinki) sekä ryhmänäyttelystä Kuvan Kevät 2018, (5. toukokuuta - 3. kesäkuuta 2018, Amos Andersonin taidemuseon entiset tilat, Helsinki). Lisäksi siihen kuuluu kirjallinen osa. Opinnäytteen ohjaajina toimivat kuvataiteilija Laura Wesamaa sekä kuvataiteilijat työpari Janne Nabb ja Maria Teeri. Opinnäytteen tarkastajina toimivat taidehistorioitsija Hanna Johansson sekä kuvataiteilija Kukka Paavilainen. Kirjoittamisen ohjaajina toimivat Johanna Lecklin ja Elina Saloranta.

Opinnäytteeni taiteelliseen osaan kuuluu yhteensä 18 teosta. Ensimmäisessä osassa, ryhmänäyttelyssä Kuvan Kevät, minulla oli kaksi teosta, video ja kineettinen vaijeri-installaatio. Toisessa osassa, yksityisnäyttelyssä Väliviiva, oli kaikki muut teokset, 11 maalausta, läpikuljettava pahvirinkeli, vaijeri-installaatio, puuobjekti, ääniteos ja videoteos. Opinnäytteeni teokset sijoittuvat määrittelemättömyyden, epämääräisyyden ja vierauden, sekä vesivärimaalauksen, viivan ja amatööriyden alueille.

Viiva saa teosteni erilaisten muotojen ja materiaalien kautta monenlaisia tapoja toimia kaiken perusyksikkönä. Se johdattaa taiteeni läpäisevänä turvaköytenä, jota seuraamalla kuljemme opinnäytteen halki.

Opinnäytteeni kirjallisessa osassa käsittelen Kuvan Kevään ryhmänäyttelyssä olevien töideni lähtökohtia ja, kuljettaessa kohti yksityisnäyttelyäni, sitä seurannutta valintaani sijoittaa taiteellinen tekemiseni määrittelemättömyyteen. Kirjallisessa osassa pohdin myös, mitä määrittelemättömyyden paikantuminen voi käytännössä tarkoittaa, millaisia vaikutuksia sillä on ollut taiteelleni, millainen rooli sillä on nykytaiteessa, ja miten se liittyy taidettani laajempaan kontekstiin.

OPINNÄYTTEEN TEOKSET

KUVAN KEVÄT 2018

5.5.-3.6.2018, Amos Andersonin taidemuseon entiset tilat, Helsinki

Hissi / Elevator, 2018, video, 4 min 15 sek

<https://vimeo.com/283917611>

Viiva-ansa / Line trap, 2018, teräsvaijeri, lanka, vaha, puu, moottori, kaiutin, polyesterikangas, polystyreenilevy

<https://vimeo.com/273486169>

VÄLIVIIVA - HYPHEN

12.-28.10.2018, Project Room, Lönnrotinkatu 35, Helsinki

Varrella / along, 2018, vesiväri mdf-levylle, 33 x 73 cm

Irtautuminen / withdrawal, 2018, muste kankaalle, 51 x 65 cm

Kieltä edeltävä vastaus / pre-lingual answer, 2018, vesiväri kankaalle, 60 x 81 cm

Saumakohta / seam, 2018, vesiväri kankaalle, 60 x 81 cm

Ahdas välivaihe / constricted middle phase, 2018, vesiväri paperille, mdf-levy, 267 x 35 cm

Jälkijälki / aftermark, 2018, vesiväri mdf-levylle, 20 x 30 cm

Laskeutuminen / landing, 2018, vesiväri & sieni-itiöitä kankaalle, 20 x 30 cm

Kierros / loop, 2016, sieni-itiöitä paperille, kivi, 15 x 20 cm

Kynnys / threshold, 2016, pahvi, 200 x 190 cm

Näkymä sisältä ulos / view out from inside, 2018, vesiväri, PVC, hiukset, vaneri, 50 x 45 cm

Jumiutunut / stuck, 2018, vaijeri, siniaalto, muovi, vaha

Juuren yksinkertaistus / root's simplification, 2018, puu, paperi, pvc, vaha, 9 x 10 x 27 cm

Näkymä alta / view from below, 2018, vesiväri, PVC, polyesteri, vaneri, 45 x 50 cm

Etenemisrytmi / progression rhythm, 2018, vesiväri kankaalle, 65 x 81 cm

Jälkikuva / after image, 2017, vesiväri kankaalle, 60 x 81 cm

Naruvideo, 2018, videotiedosto, 1 min

Hyphen, 2018, äänitiedosto, 25 min molemmat: <https://youtu.be/UcD7Qi8fYLc>

SISÄLTÖ

Johdanto

- 5 Lähtökohtia ja välikohtia

Kuvan Kevät

- 10 *Hissi*
- 12 *Viiva-ansa*
- 17 Jälkiolot

Väliviiva - Hyphen

- 23 Pinnalta vierauteen
- 25 Etutila
- 28 Välikäytävä
- 31 Takatila
- 33 Pimeä huone

Abstrakti prosessi

- 48 Vieraantumisen ja abstrakti ajattelu
- 49 Tiivistyminen teoksiksi
- 50 Aineksina amatööriys, sieni, vesiväri ja viiva

Määrittelemättömyys

- 54 Määrittelemättömyys nykytaiteessa
- 56 Määrittelemättömyyden kokemus
- 57 Määrittelemättömyyden vaikutuksia
- 58 Määrittelemättömyyden loppu

Lähdeluettelo

- 60 Lähdeluettelo

Kiitokset

- 61

Johdanto

Viivat vieraina on kuvataiteen maisterin opinnäytteeni kirjallinen osa ja dokumentaatio. Opinnäytteeni teokset sijoittuvat määrittelemättömyyden, epämääräisyyden, vierauden ja välitilojen, sekä vesivärimaalauksen, viivan ja amatööriyden alueille. Tässä tekstissä käsittelen Kuvan Kevään ryhmänäyttelyssä olevien töideni lähtökohtia ja niitä seurannutta valintaani keskittyä syvällisemmin määrittelemättömyyteen. Ymmärrettyäni, että taiteellisen työskentelyni sisältöjä voidaan sijoittaa määrittelemättömän sisälle, saatoinkin toteuttaa yksityisnäyttelyäni Väliviivaa ryhmänäyttelyä pitkäjänteisemmin. Tekstissäni pohdin, mitä määrittelemättömyyden paikantuminen voi tarkoittaa käytännössä, millaisia vaikutuksia sillä on ollut taiteelleni, miten se liittyy taidettani laajempaan kontekstiin ja millainen rooli sillä on nykytaiteessa.

Lähtökohtia ja välikohtia

Lähtiessäni tekemään taiteellisen opinnäytteeni ensimmäistä vaihetta, teoksia Kuvan Kevääseen, minulla ei ollut selkeyttä, vaan tavoitteena toteuttaa jotakin, mikä toimisi ryhmänäyttelytilanteessa. Epäselvyys vaivasi minua, ja mietin mitä minulla on meneillään ja miten siihen voisi suhtautua. Aloin ymmärtää olevani muodottomassa tilanteessa, ja aloin hahmotella, mitä kaikkea se tarkoittaa. Alla seuraa pitkä, yksinpuheluna esitetty lista.

Epämääräisyys. Kun jokin on epäselvää. Kun jokin on jotain, muttei mitään tiettyä. Ei tarttumapintaa. Ei tarkkaan määriteltyä kontekstia. Mihin tämä liittyy, liittyykö mihinkään? Tulisiko tämä liittää johonkin? Pitäisikö nämä eri asiat liittää samaan kokonaisuuteen?

Kokeellisuus. Kokeilen ilman asetettua päämäärää. Tarkoitus on päätyä johonkin, mitä ei ole voinut etukäteen kuvitella, joten päämäärä löytyy vasta kun se on näkyvissä. Alussa olevaan muodottomaan työvaiheeseen kuuluu tunnistettujen asiayhteyksien ja yhdistelmien poissulkemista. Asioiden, jotka ovat jo mielessäni konseptualisoitu, poissulkemista. Ajan hengen ja trendien haistelemista ja niihin kriittisesti suhtautumista.

Merkityksettömyys. Kun minulla ei ole työvaiheessa selkeää missiota, työlläni ei silloin tunnu olevan tarkoitusta. Kyse on tunteesta, ei tiedosta. Tilanne on suhteessa työvaiheen epämääräisyyteen - tarkoitus voi kummuta lähempänä myöhemmin löydettyä päämäärää. Oudon ja vieraan kokeminen? Onko se tavoitteeni? Merkityksettömyys ei tarkoita merkityksistä piittaamattomuutta tai niiden kieltämistä, vaan lukitsemattomuutta tiettyyn merkitykseen.

Määrittelemättömyys. Käsité puhuttelee minua. Ymmärrän prosessini ja päämääräni sijoittuvan tämän käsitteen piiriin. Määrittelemättömyydellä en tarkoita mitäänsanomattomuutta ja kommentoinnista pois jättäytymistä, vaan olevien määritelmien ulkopuolista aluetta.

Ryhmänäyttely. Ryhmänäyttelyyn oli tulossa paljon maalauksia. Itsekin kuulun maalauksia tekeviin taiteilijoihin, vaikka teen muutakin. Ajattelin, että nyt voin tehdä jotain muuta, sinne tulee jo riittävästi maalauksia, voin keskittyä maalauksiin myöhemmin.



Sisäänkäynti teoksilleni varattuun välitilaan
ryhmänäyttelyssä Amos Andersonin entisissä tiloissa.

Kuvan Kevät

Hetki, jolloin mietit: "Tarkoittaako tämä jotakin?" Luet painetun tekstin, lausut sen ääneen ja katsot läheisiä. Mieleesi vapautuu paikka mahdolliselle merkitykselle, kun odotat heidän reaktioitaan, joita ei välttämättä herää.¹

¹ Tekstini näyttelyn Kuvan Kevät 2018 esittelykatalogissa.



Hissi (still-kuva videosta)

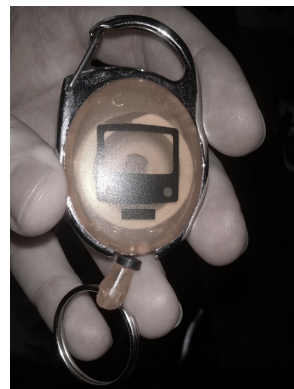
Kuvan Kevät näyttelyssä teokseni olivat Amos Andersonin taidemuseon entisissä tiloissa Yrjönkadulla Helsingissä. Niille oli rajattu mustilla verhoilla oma, läpikuljettava tilansa - konkreettinen välitila. Kun kävijä astui verhojen läpi tilaan, hänen edessään tilan keskellä oli penkki. Sen vasemmalla puolella oli näyttö, jossa pyöri neljä minuuttia pitkä video *Hissi*. Videoon kuuluvat äänet tulivat näytön molemmin puolin tilan nurkissa olevista kaiuttimista. Johtoja. Subwoofer. Näytön katsomista oli häiritsemässä valaistus, joka heijastui näyttöön sitä vastakkaisella puolella tilaa olevasta installaatiosta *Viiva-ansa*.

Hissi

Videossa *Hissi* kuvataan alhaalta ylös rullautuvaa tekstiä puhelimen näytöllä, kuva vaihtuu toiseen, jossa näkyy nahkahanskainen käsi, joka näppäilee pinkeätä kieltä rytmissä. Kuuluu matala ääni, boing boing, boing boing... Jokin hohtava kohde nousee kieltä pitkin jokaisella näppäyksellä.

Kuva muuttuu hypnoottiseksi ja kiertää hyrrämäisesti. Pian katsomme taas nousevaa hohtavaa kohdetta, nyt eri perspektiivistä. Palaamme alkuperäiseen kuvakulmaan, jossa on nahkahanskainen käsi. Se lopettaa näppäilyn. Hohtava kohde pysyy hetken paikoillaan, sitten se valahtaa alas. Nahkakäsi odottaa hetken. Se karkaa pikaisesti pois ruudulta.

Teos on ensimmäinen, jonka kanssa työskentelin lopputyöni tiimoilla. Oli vuoden 2017 loppupuoli. Löysin kotoani objektin (kuva vieressä), jonka ominaisuuksiin päätin syventyä. Objektissa oli oranssi metron kuvalla varustettu osa, josta sai vedettyä pitkän langan ulos, jonka päässä oli kiinni avainrenkas. Lanka kulki pienen vapaasti liikkuvan kumisen renkaan läpi. Vedin langan ulos kireäksi, ja kiinnitin objektin vessani oveen. Kiristetty lanka soi näppäilemällä, ja pieni rengas liikkui sen värähtelyn avulla ylöspäin.



Kehitin tilanteesta narratiivin, jonka halusin toteuttaa videona. Asensin kuvaus-, valaistus- ja äänityskaluston asunnolleni (kuva alla), ja kuvasin muutaman viikon ajan versioita objektin näppäilystä ja kumirenkaan kulkemista kielellä. Kuvasin yhdellä kameralla zoomaten mahdollisimman kaukaa, jotta saisin kuvasta litteän, toisella kameralla aivan läheltä. Nämä yhdistämällä leikkauksen keinoin sain kuvan johon olin tyytyväinen.



Mietin jopa tässä vaiheessa jos rakentaisin lopputyössäni jonkinlaista kokonaisuutta avaruushissiin² liittyen. Avaruushissi on tulevaisuuden hissi, joka ylettyy avaruuteen saakka. Se on kaapeli, joka pingotetaan maata kiertävästä satelliitista alas maan pinnalle, ja jota pitkin hissin vaunu kulkee. Avaruushissi on pitkä viiva maapallon ja avaruuden välillä. Ajattelen, että avaruushissi on myös maailman suurin kielisoitin.

Ajatus avaruushissistä vaikutti siihen, että tein tällaisen videon, joka jäi hieman irralliseksi lopputyöni kokonaisuudessa. En lopulta noussut kauhean ylös avaruushissiä pitkin, ja nimesin teoksenkin vapaamuotoisemmin *Hissiksi*. Yhdistän tämän itsenäisen, omaehtoisen teoksen kuitenkin viivan, rytmin, väliviivamaisen ominaisuutensa sekä määrittelemättömyytensä kautta muuhun kokonaisuuteen.

Kun video on näyttelytilanteessa samassa tilassa *Viiva-ansa* -installaation kanssa, se luo voimakkaan äänikerroksen teosten jakamalla yhteiselle tilanteelle.

² Avaruushissi on planeetan pinnalta sen kiertoradalle asti ulottuva hypoteettinen hissi, jonka kiertoradalla oleva yläpää kiertää maapalloa samalla nopeudella millä planeetta pyörii. Avaruushissiä kehittää tällä hetkellä ainakin japanilainen rakennusyhtiö Obayashi Corp.



Installaationäkymä: *Viiva-ansa*

Viiva-ansa

Viiva-ansa on viisi metriä leveä, kaksi ja puoli metriä korkea, ja noin metrin syvyinen installaatio. Se koostuu vaijerista, joka on pingotettu seinän edustalle *Hissiä* vastapäätä. Vaijerista roikkuu erimittaisia lankoja, joiden kunkin alapäässä on musta muoviluvahapaino. Vaijerin vasemmalla laidalla on sitä liikuttava mekanismi: transducer-kaiutin³, joka siirtää siihen tasaisen siniaallon⁴, sekä pienellä sähkömoottorilla pyörivä iskuri, joka murtaa vaijerille muodostuvan aallon, ja tekee sen liikkeestä kaoottista sekä vaijeriin kiinnitettyjen lankojen liikkeestä lumoavan arvaamatonta. Vaijerin taustaa ja yläpuolta ympäröi vaaleanvihreä synteettinen kangas, jonka etuosa laskeutuu kokijan eteen vaijerin korkeudelle ohjaten katsetta alemmas. Siellä, siis lattialla, tämän kaiken alapuolella on vaijerin koko pituudella lievästi pinnastaan epätasainen suorakulmainen peilaava polystyreenilevyistä koostuva alusta. Kokonaisuudesta kuuluu mekaanisen naputteleva, pörisevä, matala, kevyt ääni.

³ Mm. kaiutin, joka siirtää ääniaallon johonkin, mihin kaiutin itse on kiinnitetty.

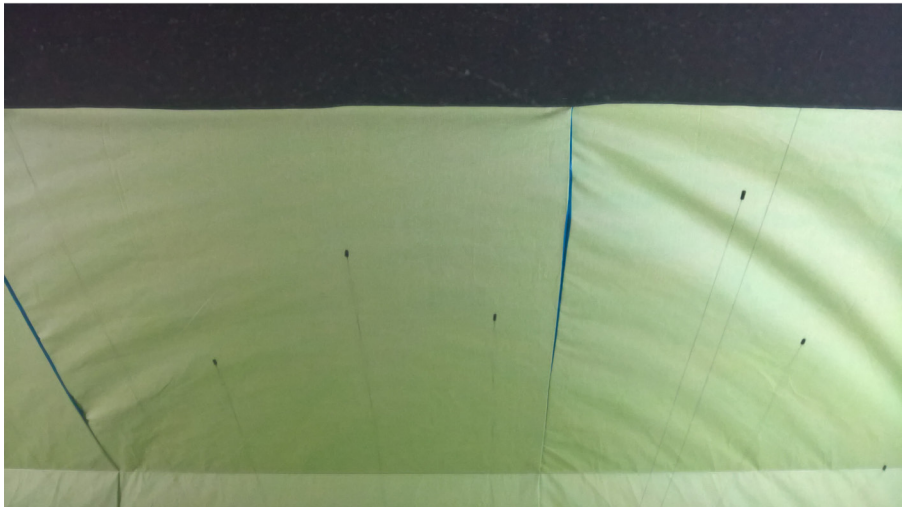
⁴ Jaksollinen (esim. ääni-) aallon perusmuoto, joka on sinifunktion $\sim$ muotoinen. [Wikipedia: Siniaalto]

Joitakin asioita, jotka luonnistuvat minulta helposti: Viivojen piirtäminen, vesiväreillä maalaaminen, makaaminen. Ne asiat, mitä osaan, ovat myös niitä asioita, mitä päädyn todennäköisimmin tekemään. Jos taas teen aina samaa asiaa, minkä jo osaan, en voi kehittyä tai edetä mihinkään. Siksi osatut asiat ovat niin taitoja, kuin myös ansoja.

Lähestyin teoksessa viivoja nyt vähän eri kulmasta kuin piirtäessäni - vaijerin muodostamana pääviivana, sekä sille alisteisten lankojen muodostamina aliviivoina. Liikkuvat viivat ilman vakaata asentoa ovat jumissa vaakasuuntaisella vaijerilla, niiden yksinkertaisella olemassaolon alustalla, johon ne ovat vallitsevan tilanteen ajaksi kiinnitettyinä. Visuaalisena kokemuksena ne muodostavat rivin yksittäisiä lumoavia olentoja, jotka jumahduttavat katsojansa.

Suhtauduin teokseen niin, että sen oleellinen raja-alue on lattialla oleva peilaava pinta (ks. kuva alla). Muut asiat sen ympärillä rakentavat tuolle pinnalle kuvan meneillään olevasta tapahtumasta. Tein peilaavasta pinnasta hieman epätasaisen, jotta kuvapinta muuttuu eri kohdista katsottaessa.

Halusin sisällyttää teokseen tulkinnan saavuttamattomissa olevaa tilaa, viipyilyä hetkessä, jossa kokija kohtaa taideteoksen, ja hänen mieleensä vapautuu paikka sen potentiaalille.



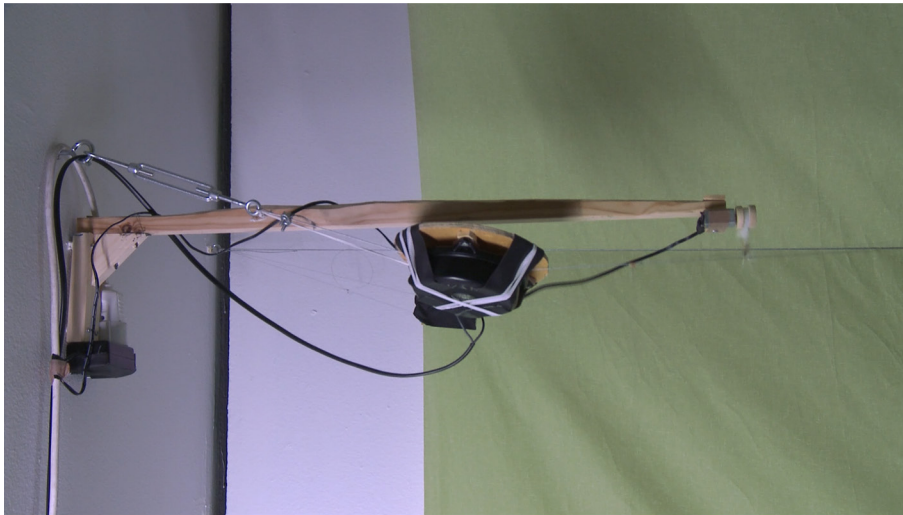
Näkymä Viiva-ansaan.



Installaationäkymä: *Hissi*.



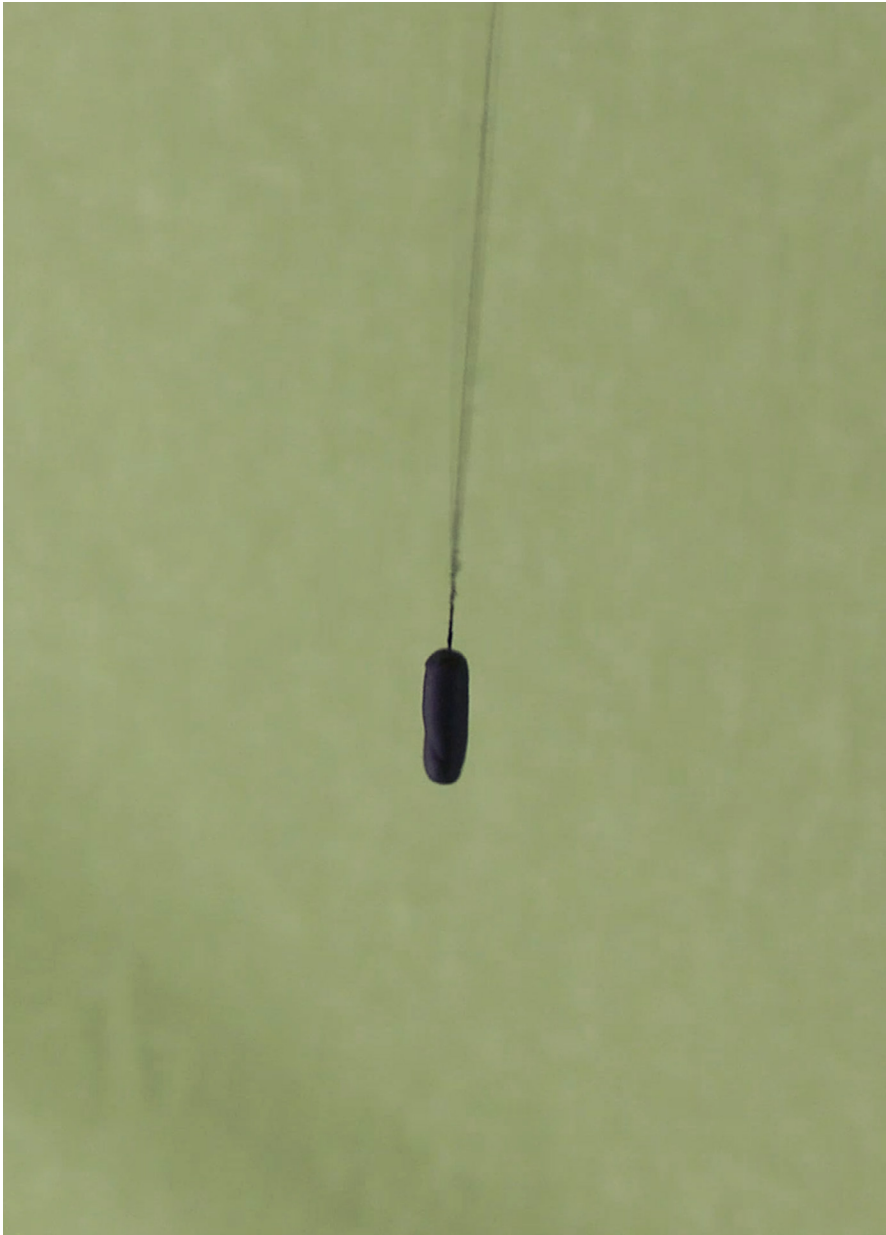
Näytöllä pyörii *Hissi*.



Viiva-ansan vajjerin kaiutin ja motorisoitu iskuri.



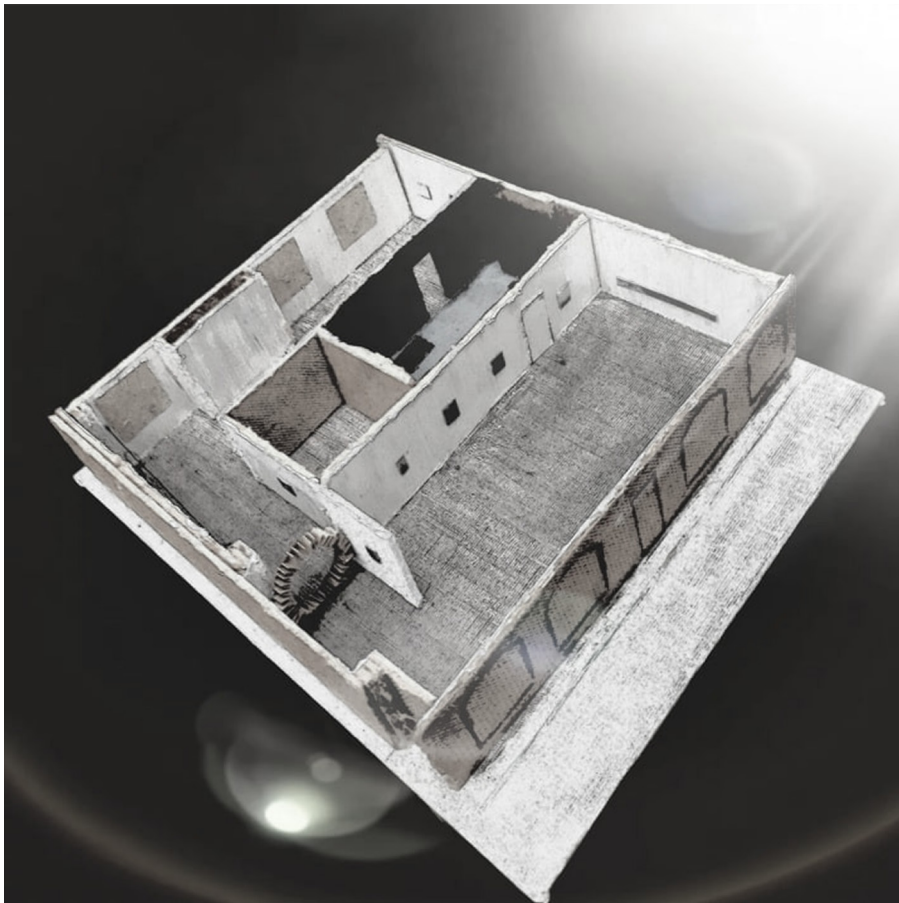
Pallura.



Yksityiskohta teoksesta *Viiva-ansa*.

Jälkiolot

Kuvan Kevään näyttely toteutui osaltani lopulta rauhattomassa epäselvyydessä, ja teosteni olemassaolon perusteet olivat vielä huterat. *Hissi* syntyi työvaiheessa, joka etsi suuntaa lopputyönäyttelyn siintäessä. *Viiva-ansa* oli kuin varhainen saapuja keskoskaapissa, vaivoin elossa, juuri ja juuri olemassa. Opinnäytteeni edetessä kohti omaa näyttelyäni Project Roomissa aloin saamaan varmuutta teosteni senhetkisestä olemuksesta ja paikasta maailmassa. Niiden paikka oli olla epäselviä, epämääräisiä, vaiheessa, ja matkalla. Kun hyväksyin tämän lähtöasetelman, saatoin upottaa tekemiseni syvemmälle epämääräisyyteen.



Pienoismalli näyttelystä Väliiviiva.

Väliiviiva - Hyphen

x — väliviiva — x

pysähdytään merkitysten välikasaumalle
ei-mitään on muodostunut.

olisinpa jo seuraavassa tilassa, mutta
väliviivan kohdalla on jotain.

x — hyphen — x

we stop on the cumulation between meanings
nothing has formed.

i wish i was in the next state, but
something remains by the hyphen.⁵

⁵ Kirjoittamani teksti näyttelyn Väliiviiva yhteyteen.



Project Roomin etutila.

Näyttelyni Project Roomissa Helsingissä lokakuussa 2018 oli nimeltään Väliiviiva. Käytössäni oli koko galleriatila, ja näyttely koostui yhdestätoista maalauksesta, läpikuljettavasta pahvirenkaasta, vaijeri-installaatiosta, puuobjektista, looppaavasta videosta sekä videon yhteydessä soineesta äänitiedostosta.

Pinnalta vierauteen

Näyttely levittyäytyi gallerian neljään eri tilaan. Mielessäni ikään kuin jaottelin tilat kronologiseen järjestykseen. Se alkoi pinnallisuudesta, jota seurasi siirtymävaihe. Siirtymävaiheen jälkeen oltiin näyttelyssä sijaitsevan tilanteen, asian tai kokemuksen sisällä, josta saatettiin edetä vielä vierauteen.

Pinnallisuus koostui etukäteen ajattelusta, mielikuvista ja odotuksista käsillä olevaan tilanteeseen, ja sen ulkopuolisesta tarkastelusta, näyttelyn teosten ulkokuoreen keskittymisestä.

Siirtymävaiheeseen eteneminen edellytti näyttelyn muodostaman tilanteen vastaanottamista, ja siihen luottamista. Tilannetta edeltävän etäisyyden (pinnallisen vaiheen) ja sen vastaanottamisen jälkeisen (sisällä olemisen vaiheen) välillä sijaitseva siirtymävaihe saattoi olla epämiellyttävä. Epämiellyttävyys tulee siitä, kun tilanteeseen ei olla vielä totuttauduttu tai päästy sisälle. Näyttelyn olennaista sisältöä oli tuossa epämääräisessä vaiheessa viivytys ja sen pitkittäminen - kokemuksen pidättäminen siinä.

Vaihetta seuraavassa, tilanteen sisällä olossa, epämääräisen epämiellyttävyys ratkeaa. Tälle antaa mahdollisuuden tyhjentävän määrittelyn löytymättömyyden, näyttelyn määrittämättömyyden hyväksyminen, jolloin "en-tajuamisesta" tulee "ei-tämä-johda-tiedolliseen-tajuamiseen". Tässä vaiheessa jäljelle jää kokemuksellinen yhteys teoksiin, ja niiden kanssa voidaan olla ilman tajuamisen tai ymmärtämisen vaatimusta. Teokset joko lakkaavat olemasta mitään ja niistä tulee täysin merkityksettömiä, tai ne valjastetaan kokijansa mielleyhtymien armoille. Kolmantena vaihtoehtona niiden kanssa syntyvä mihinkään liittymätön kokemus lakkauttaa niihin vertautuvan tuttuuden ympäriltään, jolloin saavutaan vierauteen.

Vieraudessa ollaan irtaantuneita merkityksistä ja määritteistä, samaan tapaan kuin siirtymävaiheessa, mutta ilman mahdollisuutta edetä. Vieraudessa tuttuuden puute ja vieraantuminen hätkähdyttää kokijansa takaisin, koska hän tuskin sietää viettää aikaa vieraantuneena, varsinkaan jos siihen päätyminen ei ollut tarkoitus. Se mitä vieraudesta löytyy, on paluuta tuttuihin määritteisiin, ei etenemistä pidemmälle. Uutena löytyvä tieto on kokijansa tulkintaa, eikä enää vierautta.

Vaikka sekä vaiheet joihin näyttelyä jaottelin että niiden järjestys sittemmin sekoittuivat näyttelyn muodostuessa, vaiheiden olemassaolosta jäi jäljelle havaittaviakin piirteitä. Esimerkkejä tästä on näyttelyn etu- ja käytävätilan erottava *Kynnys*, sekä tilaan ja ääniaalloille levittyvät teokset *Jumiutunut* ja *Hyphen*. *Jumiutuneessa* näyttelyn perusyksikkö, viiva, sai *Kynnyksen* jälkeen lisäulottuvuuksia. *Hyphen* taas oli imaiseva kaiken vaikutusvaltaansa alueellaan. Vaiheiden järjestyksen hajotti kuitenkin lopulta se, että ajattelen kaikkien vaiheiden - pinnallisuuden, välivaiheen, sisälläolon ja vierauden - olleen koettavissa minkä tahansa teoksen (ja miksei vaikka lattian tai sähköpistorasian) kanssa niiden sijainnista tai muodosta riippumatta.



Irtaantuminen

Etutila

Näyttelyyn astuttaessa kävijä saapui ensimmäiseen tilaan, jossa oli kahdeksan maalausta, sekä minä taiteilija-näyttelyvalvojan roolissa. Heti sisäänkäyntiä vastapäisellä seinällä oli neljä maalausta, hieman katseeni korkeutta matalammalle ripustettuina, *Varrella*, *Irtaantumisen*, *Kieltä edeltävä vastaus* ja *Saumakohta* (sivut 24, ja 41-43). Yksi seinällä olevista maalauksista, *Irtaantumisen*, oli maalattu musteella, kaikki muut näyttelyn maalaukset oli maalattu vesiväreillä. Sisäänkäynnin oikealla puolella olevalla seinällä oli kaksi ja puoli metriä leveä pitkulainen maalaus *Ahdas välivaihe* (sivu 44), sekä pieni *Jälkijälki* (sivu 51).

Jälkijälki on maalauksista ainoa, jonka kuvapinta päättyy ennen maalauspuhjan reunoja. Siinä on läiskämaisistä viivoista koostuva keskeissommitelma. *Ahdas välivaihe* on näyttelyn teoksista viimeisimpänä valmistunut. Siinä yhdistyy näyttelyssä toistuva piperryksen taso, jonka havaitsee katsoessa sitä aivan läheltä, sekä suurempi kokonaisuus, jonka hahmottaa katsoessa teosta kauempaa. Teoksen leveys estää näiden samanaikaisen tarkastelun. Teoksessa viivamaiset alueet kohtaavat matalan maalauspuhjan tilattomassa puristuksessa. Sen muoto perustuu suuresta levystä leikatusta palasta syntyneeseen ylijäämäsuikaleeseen.

Saumakohta on näyttelyn kuvallisesta ei-esittävydestä poikkeava maisemallinen kuva. Siinä vihreä korsimainen värijälki on selkeä, mutta heiveröinen takerruttavaksi maiseman alkaessa hajota sen ympärillä.

Kieltä edeltävä vastaus on nimensä mukainen viittaus aistikokemuksen, kuvallisen esittämisen ja käsitteellisten kategorioiden kautta kokemisen eroihin. Teosnimi *Irtaantumisen* viittaa edellämainituista kategorioista irrottautumiseen, kohti mieltä paljastavaa matkaa. Halusin valjastaa päällekkäisten yksityiskohtaisten piperryskerrosten tuoman visuaalisen syvyyden siihen, ettei kuvapintaa voi nopeasti katseella kokonaisuudessaan hahmottaa. Tällöin teos saa mahdollisuuden säilyttää ainakin jotain määrittämättömyydestään ollessaankin samalla konventionaalisen taulun muotoinen maalaus.

Etutilan päädyssä, sisäänkäynnin vasemmalla puolella viimeisimpänä maalauksena esillä ennen seuraavaa tilaa oli pienikokoinen teos *Laskeutuminen* (sivu 39). Teos on maalattu synteettiselle kankaalle, ja siinä on käytetty sienten itiölaskeumia. Maalauksen vieressä pieneen nurkkaukseen noin metrin korkeudelle asetetulla vaahtomuovi-istuinella lepäsi suorakulmainen kivilaatta, johon oli liimattu paperi, jolle oli laskettu sieni-itiöitä kehämuodostelmaan. Itiöt on haudattu fiksatiivikerroksen alle, joka on olettaakseni tappanut ne. *Kierros* (sivu 40) on ikoninurkkamaiselta näyttävään asemaan asetettu nyökkäys sienille, sekä pinnallisemmin sienten helkkojen muodolle, jota käytin näyttelyn maalauksissani apuna ylittääkseni työskentelyyni muotoutuneet maalausjäljen tottumukset.

Maalaukset olivat pienikokoisia ja helposti lähestyttävän matalalle ripustettuja. Ne saattoivat upottaa kävijän sisäänsä yksityiskohtaisuudellaan, mutta olivat lukittuina seinille, kun kävijä puolestaan oli vapaana valotussa tilassa, jossa hän saattoi keskustella niistä kanssani. Hänellä saattoi olla tunne mahdollisuudesta määritellä niitä keskustelemalla ja katsomalla - mahdollisuudesta poistaa niiden määrittämättömyyttä.



Etutilan pääty, josta käynti välikäytävälle.



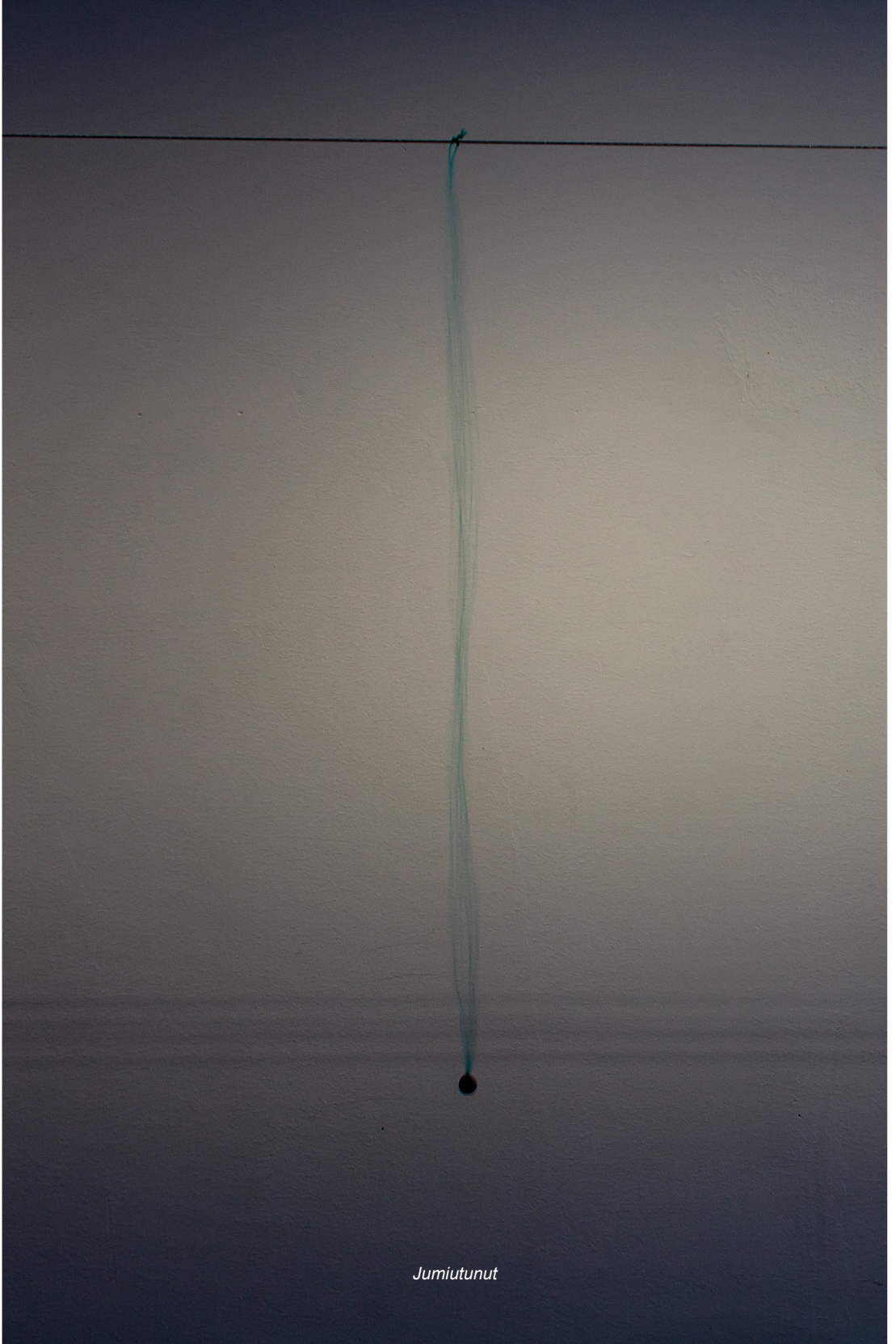
Kynnys

Välikäytävä

Etutilan maalaukset kohdattuun kävijä siirtyi *Kynnyksen* äärelle (edellinen sivu). *Kynnys* oli pahvipaloista koottu halkaisijaltaan kaksimetrisen rengas, jonka läpäistyään kävijä pääsi läsnäolostani, ja teokset irrottautuivat fyysisesti sekä äänialtoina samaan tilaan hänen kanssaan. Käytävällä oli himmeä valaistus, ja sinne kaikui kumiseva ääni peremmältä näyttelytilasta. Oikeanpuoleisella seinällä välkehti heijastuspintainen maalaus *Näkymä sisältä ulos* (sivu 38), ja kävijän varsinaista huomiota odotti vasemmalla puolella installaatio *Jumiutunut* (seuraava sivu).

Jumiutunut oli käytävän alkupään tilarakenteen sekä käytävän päätyseinän välille pingotettu ohut teräsvaijeri, josta roikkui värähtelevä vihreä lankapari, paikallaan pysymätön viiva. Lankaparin alapäässä oli paino, valkoinen pureskellun purkan näköinen muoviluvahapallura. Etäämmällä lankaparista kohti käytävän päätyseinää, vaijerilla oli transducer-kaiutin, joka siirsi siihen tasaisen ääniaallon, johon lankaparin värähtely perustui. Teos on yksinkertaistettu seuraaja Kuvan Keväässä esiintyneelle *Viiva-ansalle*. Tässä vaijerikiiman tuotoksessa toistui tilaa halkova horisontaalinen viivanmallinen teospohja, sekä päättymätön liikehtivä tapahtuma.

Käytävän päätyseinällä noin kahden metrin korkeudella roikkui pieni puuobjekti, *Juuren yksinkertaistus* (sivu 30). Kuusenjuuren palasen pinnalla kiemurteli heijastavista pienistä paperipaloista koostuva keinotekoisuus, kasautuva kolmiulotteinen muoto. Työstin maalauksistanikin löytyvää viivoista ja kasaumista muodostunutta jälkeä kolmiulotteisesti, yhdistettynä luonnollisen puukappaleen loputtomaan yksityiskohtaisuuteen. Rajaamani osa juuresta ja siihen tekemäni muutokset eivät lisää juurenpalaan, vaan peittävät sitä, ja vähentävät sen monimutkaisuutta. Juurenpalan historiaan kuuluu myös sen käyttö ääniteoksen *Hyphen* perkussion lyömäkapulana.



Jumiutunut



Juuren yksinkertaistus

Takatila

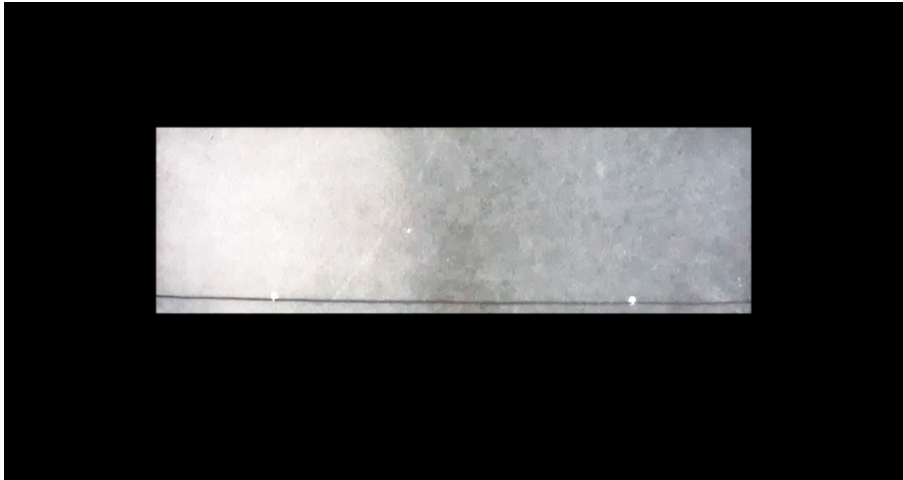
Välikäytävän jälkeen saavuttiin gallerian takatilaan. Pitkänmallisessa tilassa oli maalaus *Näkymä alta*, ja tilan päädyssä maalaus *Etenemisrytmi* (sivut 36-37). Näyttelytilan perällä olevan huoneen ovensuuta peitti musta pimennysverho, ja verhon takaa kuuluva ääni voimistui peremmälle kuljettaessa.

Näkymä alta teoksessa esiintyvä pinta, joka koostuu eri materiaalisista kerroksista, ei anna selkeää tuntua kuvallisesta tilasta tai omasta materiaalistaan, jota voi etäältä tarkastella. Näin ollessa maalauksen potentiaalinen aiheisältö jää saavuttamatta, ja sen kanssa voi saada vain kokemuksellisen yhteyden.

Etenemisrytmi koostuu viivoista rakentuvista rytmeistä ja kasautumista, perspektiivien sekoittumisesta ja siitä seuranneesta liitteystä. Tavoittelin riittävää yksityiskohtaisuutta ylläpitääkseni sen tuijottamismahdollisuutta. Teos valmistui näyttelyn maalauksista ensimmäisenä.



Takatila.



Naruvideo

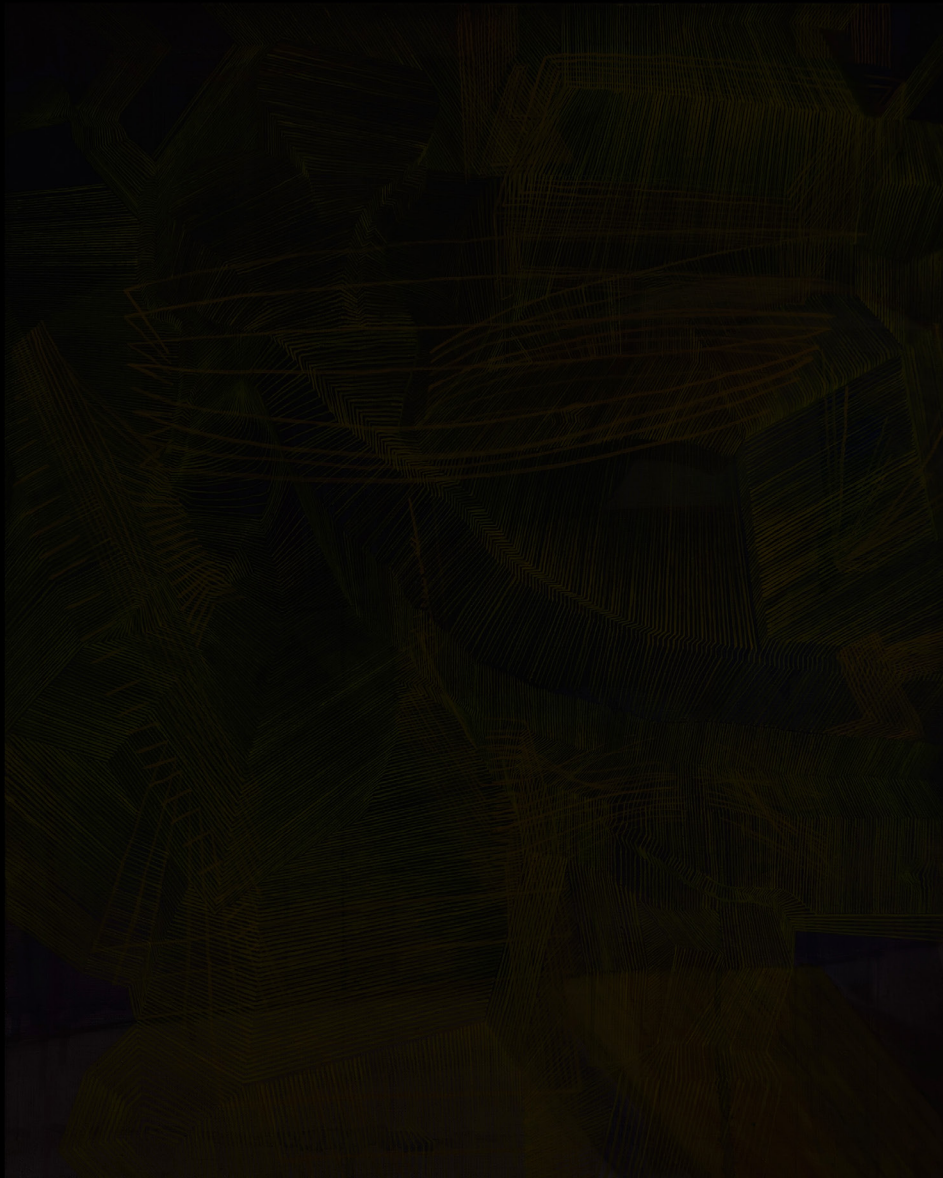
Pimeä huone

Näyttelyn ääripäässä mustan verhon takana oli pimennetty huone, jossa oli polven korkeudelle installoitu näyttö, jossa pyöri minuutin pituinen looppaava *Naruvideo*, ja huoneen lattialla olevista kaiuttimista soi 25 minuuttia pitkä äänitiedosto *Hyphen*. Lattialla oli säkkituoli ja matto, joille kävijä saattoi siirtyä makaamaan. Huone toimi ihmiselle taukokuoneena kirkkaanvalkoisten seinien täyttämän tilan läpikäymisen jälkeen.

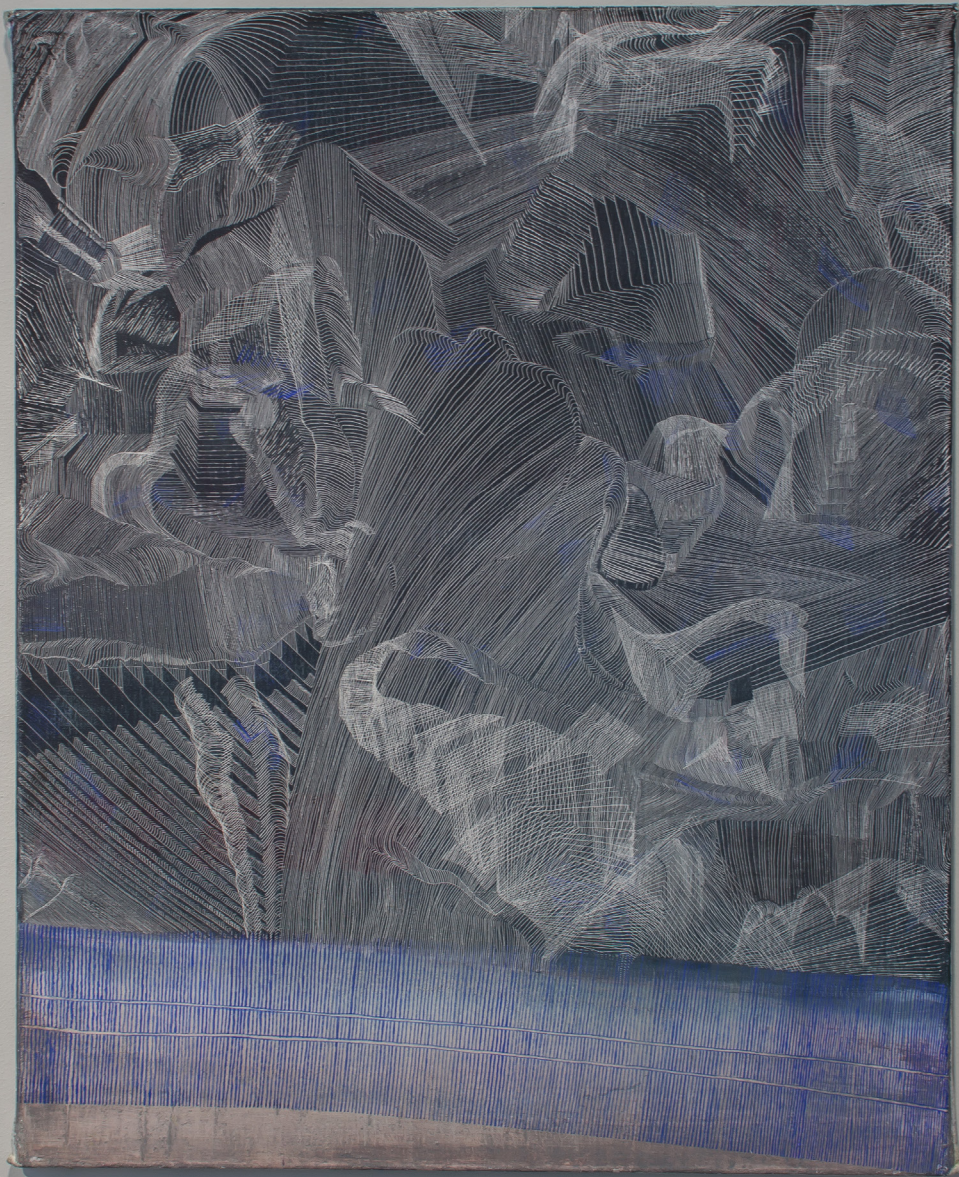
Naruvideon alullepanija oli ajatus viivan eri ulottuvuuksista. Teoksessa lankaa venytetään niin, että se muodostaa kaksiulotteiselta näyttävän suoran, ja sitten taas löysätään, niin että se saa kolmiulotteisemman, tilallisemman olemuksen. Valmiina teoksena sen rooliksi tuli olla tuijotettava visuaalinen ilmestys.

Videon kanssa samassa huoneessa oleva *Hyphen* äänitiedosto hallitsi tilaa tavalla, joka äänellä on visuaalisen kokemuksen ylitse. Materiaalin äänityspaikka oli lieriönmuotoinen, kymmenisen metriä leveä ja korkea metalliseinäinen tyhjä tila. Kutsuin opiskelutoverini Nils Östbrantin soittamaan kanssani tilaa itseään lyömäsoittimena sen sisältä käsin. Kokosin äänityksistä rytmejä ja ääniä, joista rakensin ja muokkasin rytmeihin ja niiden mannerlaattamaisella hitaudella tapahtuvaan muutokseen perustuvan kokonaisuuden. Epäilen, että amatööriyteni ääniasioiden suhteen toi lähestymistapaani yksinkertaisuutta ja sisällöllistä naiiviutta. Halusin toteuttaa rauhallisen, upottavan äänikokemuksen, joka vähitellen hidastaisi kokijansa mieltä. Ääntä pitkään kuunnellessaan kokija saattoi vaipua ajattomaan tai vanhahtavaan tapaan rytmin johdattamana määrittelemättömän kokemuksen sisälle.

Lisäksi huoneessa sai pienen roolin *Etenemisrytmin* jälkikuvana kajastava maalaus *Jälkikuva*, jonka saattoi nähdä valaisemattomana silmien totuttua huoneen pimeään.



Jälkikuvan valokuvasta jälkikäteen muokattu dramatisointi sen hehkusta pimeässä.

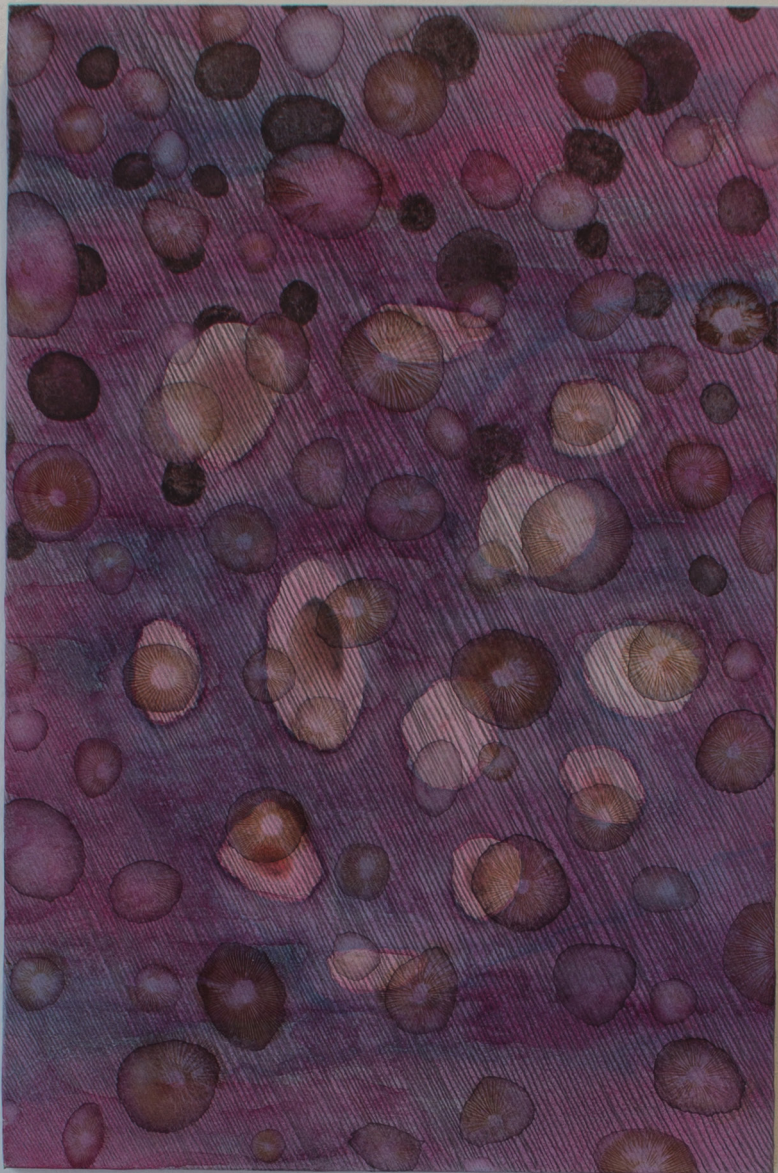


Etenemisrytmi





Näkymä sisältä ulos



Laskeutuminen



Kierros



Varrella

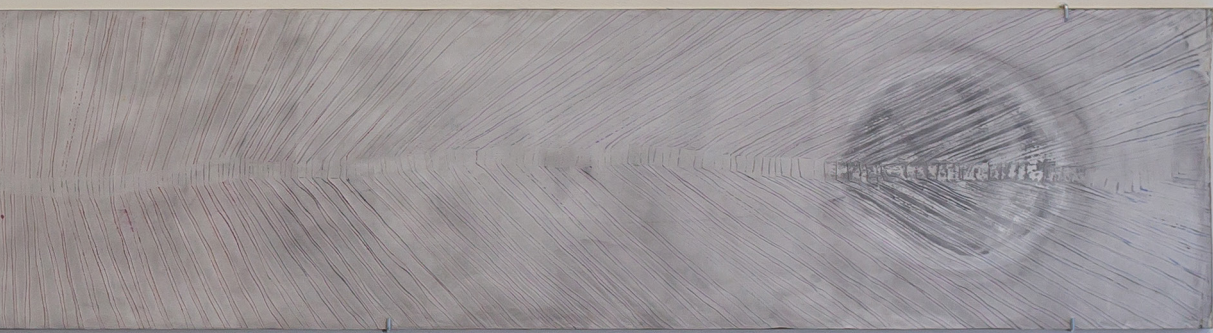


Kieltä edeltävä vastaus



Saumakohta





Ahdas välivaihe



Työhuonetilanne huhtikuussa 2018.

Abstrakti prosessi

Kun lukee, miettii, tai lausuu ääneen saman sanan moneen kertaan, jossakin vaiheessa sanan merkitys katoaa, ja se muuttuu pelkiksi kirjaimiksi tai äänteiksi. Moni voi tunnistaa tämän ilmiön. Kohta myös nuo kirjaimet tai äänteet puolestaan lakkaavat viittaamasta tekstiin, ihmisiin, mihinkään. Niistä tulee jotain, jota kutsun tässä tekstissä abstraktiksi. Koemme me ne silloin suoraan, ilman kategorioita ja viitettä niiden ulkopuoliseen? Ovatko ne silloin todellisemmin sitä, miten aistimme ne, ilman tulkintaa? Vai tuleeko niistä vain kaoottista kohinaa, vailla yhteyttä niiden hypoteettiseen olemukseen? Runoilija Paul Valéryn mukaan jokainen sana on kuin ojan ylittämiseen käytettävä laudanpätkä, joka kestää vain jos sen ylittää nopeasti. "Jos jäämme paikoilleen pohtimaan, sanat hajoavat arvoituksiksi", tiivistää kirjailija Henna Raatikainen esseessään "Sanat auringon edessä" (2019).⁶

Niin kauan kuin sanat ja käsitteet eivät itse hajoa vierauteen, ne jäsentävät meille kokemamme todellisuuden vierautta. Ne ovat kuitenkin yksinkertaisuuksia, jotka auttavat meitä hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia ympäristöstämme. Todellisuus säilyttää käsitteistä huolimatta aina vierautensa, eikä meillä ole siihen kokemuksellista pääsyä. Ja vaikka olisikin, todellisuus tulee aina väistelemään tulkintaamme siitä.

Maalauksen muodotonta pintaa työstäessä kaikki muukin muuttuu kummalliseksi, häiriintyneeksi. Kokemukseni perusteella kyse on joko vieraantumisesta, tai päinvastoin synkronisoinemisesta maalauksen kanssa. Synkronialla tarkoitan sitä, kun usea asia on linjassa keskenään, esimerkiksi ajatuksen ja puheen tarkka vastaavuus, tai keskustelukumppanien ollessa niin sanotusti samalla taajuudella. Synkronisoituneena maalauksen kanssa samalla taajuudella ovat keskustelukumppanit taiteellinen tekijä ja teon kohde.

Synkronisoituminen taiteellisen prosessin kanssa lienee sukua flow-tilalle, syvälle keskittymisen tilalle, jossa asiat etenevät juuri oikein. Mutta synkronisoiduttuani teoksen kanssa tapahtuvaan abstraktiin ajatteluun, joka ei tapahdu kielen ja käsitteiden kautta, en koe flow-tilaan liittyvää onnistumista ja mielihyvää, vaan häiriintynyttä vierautta. Kyseessä on yhteys määrittämättömään, ajatteluun, jossa asiat kadottavat olemassaolevat määritteensä, objektit objektiutensa. Käsitetty ympäristö romahtaa, jolloin asioista tulee osa toisiaan, ei enää erillisinä muusta, eikä minuakaan silloin erikseen ole. Kokemus on tilanteesta etääntyneenä, jälkikäteen pohtiessa, kuitenkin subjektiivinen, mutta paljastaa oleellisen asioiden kokemisesta määritteiden kautta, ja niiden alla piilevästä määrittämättömyydestä.

⁶ Raatikainen 2019, 41.

Tiivistyminen teoksiksi

Omnistruktuuriin teos vaatii vahvan synkronisaatioyhteyden, jotta se saa mahdollisuuden muodostua tekijänsä näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla, ja jotta sen esittämät kysymykset voidaan löytää. Tämä ei ole suoraviivaista. Miten tehdä valintoja mielen vajotessa epämääräisyyteen? Millä perusteella valintoja tehdään, ja kuinka perustella niitä? Samaistun Luce Irigarayn sanoihin hänen tekstissään "Belief Itself" (2002) lähtiessäni sisälle työn epämääräisyyteen.

*Tie tähän outoon seikkailuun löytyy kaikkien jo ehdotettujen polkujen torjumisesta. Kaikki, mikä joskus tarjosi mahdollisen tulevaisuuden, on hylättävä, käännettävä takaisin kuin rajoittunut horisontti: läpipääsemätön huntu, joka peittää kohtaamamme maailman. Ennen lähtöä, kaikki tavoitteet on käännettävä ylösalaisin, kaikki suunnitelmat on kumottava.*⁷

Suunnitelmat, jotka on kumottava, voivat liittyä omiin oletuksiin siitä mitä on tehtävä, olemassaoleviin tekemisen tottumuksiin tai ilmoilla olevien trendien vetovoimaan. Huomattuaan jonkin edelläolevista, sitä haluaa monesti välttää - mielestäni on parempi, jos sitä voi joko välttää tai käyttää. Irigarayn kuvaaman tien tavoitteena on löytää jotain, ymmärtämättä etukäteen mitä se on. Vaihtoehtona on liittyä tekemisellään johonkin jo olemassa olevaan, ja osallistua sen olemassa pysymisen kannattelemiseen.

Teoksen olemus muodostuu sen kontekstista, sen fyysisestä materiaalista, sen koettavissa olevasta osasta ja muodosta, sen käsittelemistä aiheista sekä kokonaisuudesta, johon se liittyy. Kun olen synkronisoitunut työstettävän teoksen kanssa, se esittää olemukseensa - etenkin materiaalisena ja koettavissa olevina puoliinsa - liittyviä kysymyksiään, ehtojaan ja ehdotuksiaan, joihin vastaan. Ehdot saattavat merkitä esimerkiksi sitä, mikä työstettävän materiaalin kannalta on mahdollista, tai liittyä siihen mistä kiinnostun, ja mikä kykyenee ylläpitämään mielenkiintoisuutensa kriittisen tarkastelun jälkeenkin.

Työvaihe on epämääräinen, muttei mieletön. Teoksiin liittyvät ratkaisut ovat toteuttajan näkökulmastani selkeitä. Mutta heti, kun teos asetetaan esille, ilman sitä paikantavaa kontekstualisointia, se muuttuu epämääräiseksi, tyhjäksi, ei-miksikään. Ratkaisujen selkeys itselleni johtuu muun muassa siitä, millainen maku minulla on ja millaiseksi se on kullakin hetkellä muodostumassa.

⁷ Irigaray 2002, 81.

Aineksina amatööriys, sieni, vesiväri ja viiva

Pakotan esiin kysymyksiä siitä, mikä on mahdollista, tekemällä asioita joita en osaa. Amatööriys tekemisessä tuo siihen omaa mielenkiintoani ylläpitävää arvaamattomuutta. Myöskään tekemiseen sisältyvä ajattelu ei silloin ole automatisoitunutta, jolloin synkronisaation muodostuminen voi helpommin synnyttää abstraktin olotilan ja lähestymiskulman. *Viiva-ansa* on suunniteltu tällaisessa abstraktiudessa. Toteuttaessani teosta *Jumiutunut*, vajjerinkäsittelytaitoni olivat jo kehittyneet, ja vajjerityöskentelystä karsiutui pois aiemmin vielä hedelmällistä, mutta siinä vaiheessa epäolennaista abstraktia kaaosta.

Halusin toteuttaa omassa näyttelyssäni Project Roomissa olleet maalaukset vesiväreillä, joka on opiskelujeni ajan ollut päävälineeni. Halusin kuitenkin välineeseen tuoreutta ja vierautta, joten lähestyin sitä kokeellisuuden kautta. Halusin yhdistää maalauksiin kaksi ristiriitaista puolta taiteellisesta työskentelystäni. Ensiksi amatööriyden, vierauden ja kokeellisuuden, ja toiseksi vastauksen kysymykseen: Minkälaisen taideteoksen tekisin, jos olisin minä? Vastaus tähän rakentuisi siis niistä asioista, mitä juuri minä osaan ja voin tehdä, niin kutsutun mukavuusalueen piiristä. Kysymys, minkälaisen taideteoksen tekisin, jos olisin minä, herättää jatkokysymyksen: Onko syntyvä teos kuvitteellinen, ainoastaan esimerkinomainen ja lopultakin vain esimerkiksi jäävä, vai onko se todellinen teos? Toisin sanoen, onko se vain karikatyyrimäinen kuvitelmani siitä, minkälaista taidetta itsestäni luoma omakuva voisi tehdä?

Työni ensimmäistä puolta, amatööriyttä, vierautta ja kokeellisuutta vesivärimaalaukseen herätelläkseni valitsin seurakseni ja pinnalliseksi esikuvakseni sienen, erityisesti sienen itiöemän helttojen muodon. Helttojen muodon niin ulkoisen kuin mielikuviin perustuvan näkymän vaikuttamana rakensin lopputyöni perusyksiköstä viivasta kasautuvia vesiväritöitä. Tarkoitukseni oli ylittää tekemiseeni muotoutuneet maalausjäljen konventiot.

Kautta lopputyöni teosten, viiva on tukirakenteena kaiken epämääräisyyden ja tyhjyyden keskellä. Se on kuin luolasukeltajan turvaköysi, jota pitkin kulkea sameudessa teokselta toiselle. Viiva on yksinkertaisuus, perusyksikkö, yksinkertainen lähtökohta teoksilleni.



Jälkijälki



Viiva-ansa sikiövaiheessa.

Määrittelemättömyys

Määrittelemättömyys nykytaiteessa

Määrittelemättömyys on taiteen ydinaluetta. Taiteen ohessa julkaistuissa teksteissä voidaan puhua yhteyksien puuttumisesta, välitiloista, nimeämättömyydestä tai limbosta joitakin siellä liikkuvia aiheita mainitakseni.⁸ Määrittelemättömyys ja määritteiden välialueella oleminen, sekä niitä seuraava epämääräisyys ei välttämättä ole itsetarkoitus, vaan ne ovat alueita joissa halutaan toimia nähdäkseni kahdesta pääsyystä, kahdelta puolelta, jotka vaikuttavat eri suunnista. Ensimmäinen puoli on määritteiden tuoma käsityskykyä laajentava puoli, ja määritteiden puutteen aiheuttama sokeus asioiden tilalle. Tämä tarkoittaa sitä, että asiasta ei ole mahdollista olla edes tietoinen, jos sitä ei ole määritelty, esimerkiksi muita häiritsevän käyttäytymisen näkymättömyys häiritsijälle itselleen, tai puiden keskinäinen kommunikaatio metsän avohakkaajalle. Kyseiseltä puolelta työskennellään tavoitteena määritellä määrittelemättömyyttä. Toinen puoli liittyy määritteiden rajoittavaan ominaisuuteen, esimerkiksi sukupuolirooleihin, ja laajemmin olettamuksiimme. Sillä puolella pyritään valmiista määritteistä riippumattomaan ajatteluun.

Norjalainen kuraattori Tirdad Zolghadr väittää, että nykytaiteen vallitseva paradigma, eli perusoletus, on määrittelemättömyys [*indeterminacy*]. Samoin asiaa on hahmottanut ranskalainen historioitsija Lionel Richard⁹. Ehkä heidän paradigmatilanteensa kertoo vain halukkuudesta määritellä nykytilannetta. Zolghadr erittelee nykytaiteen taiteesta, joka on nimeämällä eroteltu nykytaiteesta, kuten poliittinen taide tai sosiaalisesti sitoutunut taide. Tarkennettakoon ettei puhuta taiteesta, joka pyrkii jättäytymään kaiken kommentoinnin tai kriittisyyden ulkopuolelle, vaan kyse on laajalti taiteen piirissä tapahtuvasta tilan antamisesta määrittämättömälle. Omalla kohdallani kyse on myös määrittelemättömyydestä itsestään: määrittelemättömyydestä ominaisuutena ja aiheena. Zolghadrin mukaan määrittelemättömyyden korostuneisuus nykytaiteessa johtuu siitä, että pyritään välttämään opettavaisuutta, propagandaa, julistamista tai mainontaa. Yhtälöön liittyy se, että taiteen kokijalle annetaan valta saattaa teos loppuun. Taiteilija luottaa kokijaan, ja esiintyy näennäisen vallattomana mahdollistajana.¹⁰ Zolghadrin analyysiä mukaillen hänen kollegansa Heather Jones kirjoittaa:

[Nykytaide] sijoittaa itsensä vallan ulkopuolelle luodessaan näitä avoimia lausuntoja - sallimalla yleisön viimeistellä teoksen. Lyhyesti, nykytaiteessa kuten se tällä hetkellä esitetään, ei voi olla väärä vastausia.¹¹

Zolghadr on pettynyt nykytaiteen saavutettavuuden haaveeseen, siihen, että se haluaa olla kaikkien saatavilla. Tällä hän tarkoittaa sitä, että kokija voi saattaa teoksen loppuun omalla tulkinnallaan, ilman vaaraa, että tulkinta olisi jotenkin pielessä. Näin teoksen saavutettavuus ei vaadi kokijalta mitään - sen voi saavuttaa ja tulkita kuinka tahansa. Hän toivoo jotain muutakin kuin tämän mahdollistavaa kaikessa tilaa saavaa määrittelemättömyyttä.

⁸ Esimerkiksi näytellyt Anna Hyrkkänen (2019) Sculptorissa, Sami Parkkinen (2019) Galleria Heinossa, Thomas Westpal (2019) Muu galleriassa, Philip Newcombe (2017) A+ galleriassa (Berliini), Saara Ekström (2011) Kiasmassa.

⁹ Richard 2006, 250-251.

¹⁰ Jones 2016.

¹¹ Ibid.

On mahdollista, että tämä painotus taidekentän trendeissä on jollakin tavalla kannustanut päätymistäni lopputyöni teosten määrittelemättömyyteen. Sanallistettavan aiheen valitseminen on kuitenkin ehkä väärä kysymys, jos se ei lopulta kerro teoksistani, vaan jostakin niiden päälle kiinnitetystä kiinnostuksen kohteesta, kuten avaruushissistä. Jonkin aiheen kanssa työskentely on siltäkin kannalta harhaanjohtavaa, että tämä rakentaa illuusiota kyseisen aiheen tärkeydestä ja asettaa sen liioitellun korostuneeseen asemaan kaikkeen muuhun nähden. Silti, pitäytyessäni lopputyöni sisällössä, olen ollut kiinnostunut nimenomaan määrittelemättömän kokemuksesta ja sen yhteydestä määrittelemättömyyttä kantaviin teoksiin.

Määrittelemättömän kokemus

Puhumatta taiteesta, koettuani itse määritelmiä pakenevia kokemuksia olen kyllä kaivannut kokemuksia jäsentävää ymmärrystä, kieltä ja kulttuuria - kontekstia. Onko kaikelle selitys tai edes konteksti, jos sen vain osaa löytää? Tuskin kaikille asioille voi olla olemassa eheää kokonaiskuvaa, mutta paljon on löydettävissä yksilötason tietämättömyydestä huolimatta. Kuvataiteilijan koulutus, jossa määrittelemättömän suvaitseminen on ollut keskeisessä roolissa, on auttanut minua ajatusten jäsentämisessä ymmärryksestä irrallaan olevien asioiden ja kokemusten suhteen, ilman vaatimusta selkeydestä.

Suhteessa Zolghadrin väittämään, esimerkiksi teokseni *Viiva-ansa* Kuvan Kevät -näyttelyssä on nimenomaan itsensä ulkopuolista määrittelyä välttelevä. Tämä ei välttämättä ole toimiva strategia teoksen julkisen esiintymisen kannalta - vaikka teos mielestäni välttelisi määrittelyä, sen kohtaamat ihmiset määrittelevät sitä silti. Sijaitseehan se muun muassa olosuhteidensa, ympäristönsä, aikansa ja kulttuurinsa sisällä, eikä tyhjyydessä. Tämän lisäksi ja siitä huolimatta, se luo oman mikrotodellisuutensa, jonka äärelle on pääsy. Näyttelytilanteessa toivoin tämän mikrotodellisuuden voivan pysäyttää kokijansa tyhjän paikan kohdalle, joka muodostuu hänen mieleensä, kun hän ei ole vielä määritelty kokemustaan ja kohtaamaansa teosta. Silloin hänellä on kuvitelmani mukaan kokemuksellinen yhteys ajattelun automatisaation senhetkiseen vaimenemiseen.

Taidekriitikko Jean Fisher kirjoittaa määrittelemättömän kokemuksesta taiteen kokijan näkökulmasta katkelmassa tekstistään "The Echoes of Enchantment" (1996):

*[...] Se on aistillinen tila, aisteista tiivis, jossa on määrittelemättömyyttä joka kuitenkin kantaa potentiaalin herättää useita mahdollisia merkityksiä. Kyvytön kartoittamaan itseäni yhtenäiseksi minäksi teoksen monien koordinaattien sisällä, ajaudun epävarmuuteen. [...] Tässä hetkessä kehoni on omittu uudestaan, uudelleenkirjoitettu toisen kielellä. [...] Taiteen kommunikaation tapahtumapaikka viittaa tähän yhteensovittamattomaan etäisyyteen minän ja toisen välillä: Mitä se "kommunikoi" on kommunikoimattomuuden retoriikkaa [...] se on tilanne jossa ei-tiedettävissä olevan ymmärtäminen vapauttaa kielen fantasian ja mielikuvituksen voimakentille, joilla uudet intuitiot siihen mennessä vielä ei ajatelluista todellisuuksista ovat lähestyttävissä. [...]*¹²

Yksilöimättä mitään teosta, Fisher puhuu määrittelemättömän potentiaalista muovata hänen mieltään, joka elää muutenkin hänen ulkopuoleltaan tulevien muovaajien vaikutuksessa. Koska näyttelytilanteessa teokset ovat itselleni näkymättömiä sellaisina miten ne muille näyttäytyvät, ja läheisin yhteyteni teoksiin on niiden työstämisvaiheessa, en voi sanoa miten toiveeni niiden synnyttämästä tyhjistä paikasta - Fisherin sanoin kommunikoimattomuuden kommunikoinnista - toteutui.

¹² Fisher 1996, 90. Fisher viittaa minän pyrkimykseen olla eheä yksikkö, vaikka se on jatkuvassa muutoksessa.

Määrittelemättömyyden vaikutuksia

Ajattelen, että yksi kannustin määrittelemättömyydelle nykytaiteessa on olemuksellisuuden katoaminen historiassa suurten uskontojen, ideologioiden ja kansakuntien sirpaloitumisen myötä. Kaikki on suhteellista, eikä asioille ole helppo ajatella olevan löydettävissä mitään yhteisesti hyväksyttyä sisintä olemusta. Jäljelle jää määrittelemättömyys, vieraus ja outous¹³ - tämän päälle, tai sitä vastaan, voidaan alkaa rakentaa muuta.

Määrittelemätöntä seuraava epämääräisyys on aina läsnä, miltei kaikessa eikä suinkaan vain taiteessa, ja se on myös vaarallista. Kun millään ei ole absoluuttista arvoa tai olemusta, eikä kukaan ole absoluuttisesti oikeassa, epämääräisyys voidaan nähdä syynä vaikka ekokatastrofin torjumisen kollektiiviseen laiskuuteen. Kirjailija Zadie Smith pohtii asian ilmeisiä seurauksia kysyttäessä, mitä kerromme lapsentyttärillemme epäonnistumisestamme ilmastonmuutoksen suhteen:

Voisin sanoa hänelle, kuule: sinun on ymmärrettävä, että olimme juuri käyneet läpi vuosisadan relativismia ja dekonstruktiota, jossa saimme tietää, että suurimman osan elämästämme meitä oli jo pyydetty hyväksymään se, ettei mikään ole olennaista ja kaikki on muutoksessa - ja tämä oli kutakuinkin vienyt taistelutahtomme.¹⁴

Epämääräisyyden vaaraa vastustaakseen ihmisellä onkin tapana määritellä ympäristöään, ja muovata sitä itselleen sopivaksi, "poistaakseen hänen ulkopuolisen maailmansa itsepintaista vierautta"¹⁵. Samoin tekee myös lintu rakentaessaan pesän, suojataakseen jälkikasvuun ulkomaailmalta. Kaiken läpäisevä epämääräisyys halutaan pois, tai vähintään eristää siitä erillinen turvapaikka, jossa kaikki on tunnettua ja ennakoitavissa.

Taiteilijana haluan tietysti kohdata määrittelemättömän, asiat sellaisina miten ne omasta perspektiivistäni näyttäytyvät, ilman valmiita olettamuksia, ilman annettujen määritteiden määräysvaltaa, jotta voin tehdä niistä oman tulkintani.

¹³ Morton 2016, 20.

¹⁴ Smith 2014.

¹⁵ Hegel 1886, 59.

Määrittelemättömän loppu

Koettuaan, jo taakseen jätettyään, määrittelemättömässä ikuisuudelta tuntuneen ajanjakson, jossa menetetty aikakäsitys on venyttänyt kokemuksen ajallisesti loppumattomaksi, päähenkilö astuu ihmisten ilmoille, monistettuun bussiin, jossa soi popmusiikin klassikot. Kuljettajan käyttäytymiskoodi, matkustajien toimintamallit ja mainostarrojen ilmaisukeinot ovat ennalta määritellyt. Cyndi Lauper - *Time After Time* yhdistää kulkuneuvoon saapuneen kulttuuriin, johon hän on pian taas mukautunut. Hän ei ole enää eristyksissä, hän on tullut jaetun, ei-subjektiivisen kokemuksen luokse. Yhteiskunnassa on olentoja, joihin hän voi taas samaistua.

If you're lost you can look and you will find me

Time after time

If you fall I will catch you, I will be waiting

Time after time

Time after time (x7)

Time after

*Time*¹⁶

¹⁶ Lauper, 1983.

Lähdeluettelo

LÄHDELUETTELO

Fisher, Jean 1996. The Echoes of Enchantment. Teoksessa *Documents of Contemporary Art: The Sublime*. Toimittanut Simon Morley, sitaatin suomenos omani. Lontoo: Whitechapel Gallery Press, 2010, 86-90.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 1886. *The Introduction to Hegel's Philosophy of Fine Art*. Kääntänyt Bernard Bosanquet, sitaatin suomenos omani. Lontoo: Kegan Paul, 58-60.

Irigaray, Luce 2002. Belief Itself. Teoksessa *Documents of Contemporary Art: The Sublime*. Toimittanut Simon Morley, sitaatin suomenos omani. Lontoo: Whitechapel Gallery Press, 2010, 77-82.

Lauper, Cyndi 1983. *Time After Time*. Laulutekijät: Cyndi Lauper & Robert Hyman [musiikkikappale].

Morton, Timothy 2016. Weird Embodiment. Teoksessa *Sentient Performativities of Embodiment - Thinking alongside the Human*. Toimittanut Lynette Hunter, Elisabeth Krimmer & Peter Lichtenfels. Lontoo: Lexington books, 19-34.

Raatikainen, Henna 2019. Sanat auringon edessä. *Nuori Voima* 2/2019, 36-41.

Richard, Lionel 2006. *Pinx: Maalaustaiteen mestareita 6. Maalauksen rajat ja rajattomuus*. Toimittanut Kirsti Kujanen. Suomentanut Tuija Vertanen. Helsinki: Weilin+Göös, 250-251.

Smith, Zadie 2014. Elegy for a Country's Seasons. *The New York Review of Books*, Volume 61, number 6, 2014. Sitaatin suomenos omani.

Verkkolähteet:

Jones, Heather 2016. On An Exit From Contemporary Art.
<https://www.contemporaryartslavanger.no/tirdad-zolghadr/> (haettu 5.5.2019), sitaatin suomenos omani.

Yanagisawa, Ryo 2018. Next stop space: Researchers to carry out 'cosmic elevator' experiment.
<https://mainichi.jp/english/articles/20180826/p2a/00m/0na/005000c> (haettu 3.3.2019).

Painamattomat lähteet (näyttelytiedotteet):

Ekström, Saara 2011. Limbus, Kiasma, Helsinki.
Hyrkkänen, Anna 2019. Valon siirros, Galleria Sculptor, Helsinki.
Newcombe, Philip 2017. Mosquito, A+, Berliini.
Parkkinen, Sami 2019. Limbo, Galleria Heino, Helsinki.
Westphal, Thomas 2019. Diachronical 2, MUU Galleria, Helsinki.

Valokuvat näyttelystä Väliiviiva: Lotta Pasila. Muut valokuvat: Hemmo Siponen

Kiitokset

Ohjaajat ja opettajat opetuksista, Tarja, Fergus, Päivi, Stig, Hannele, Harri, Tuomo, Ewa, Tanja, Marjatta, Ulrika, Veli, Vesa-Pekka, Ava, Grant, James, Salla, Elina, Kukka, Johanna, Laura, Janne & Maria, kiitos!

Kanssaopiskelijat kanssaopiskelusta :)

Työmestarit sekä Aki ripustusavusta! Työmestarit teknisestä tuesta.

Henkilökunta, ylläpito ja näkymättömät taustavoimat.

Lotta sienivasta & yleisvoimasta.

